

KIINA

KESÄKUU 2023

MAAKATSAUS

SISÄLTÖ

YRITYKSET NAVIGOIVAT JÄNNITTEIDEN KESKELLÄ.....	3
MONIULOTTEINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ EDELLYTTÄÄ TARKKAA SEURANTAA JA HUOLELLISTA ANALYSOINTIA	5
SUOMALAISYRITYSTEN LIIKETOIMINNASTA KIINASSA – YLEISTYKSILLÄ ENTISTÄ VÄHEMMÄN KÄYTTÖÄ	7
KIINA JA SUOMALAISYRITYSTEN RISKIENHALLINTA.....	9
EU:N KIINA-POLITIikka SUURVALTAPOLITIIKAN RISTIPAINEESSA 11 KIINAN JA YHDYSVALTOJEN VÄLINEN KILPAILU EI OLE VÄHENEMÄSSÄ.....	13
KIINAN JA VENÄJÄN SUHTEET UKRAINAN SODAN PUHKEAMISEN JÄLKEEN.....	15
KIINAN TALOUDEN KASVUVAUHTI HIDASTUU SELVÄSTI.....	17
KIINAN TALOUS ON TÄYNNÄ YLLÄTYKSIÄ.....	19
KAUPALLISEN YHTEISTYÖN NÄKYMIÄ KORONAN VAPAUTTAMASTA SHANGHAISTA	22
KIINA ON PALANNUT TALOUSKASVUN URALLE JA TÄMÄ AVAA UUSIA MAHDOLLISUUKSIA YRITYKSILLE.....	24
KATSAUS KIINAN LIIKETOIMINTAYMPÄRISTÖÖN.....	27
KIINA-TIETOA JA MARKKINAMAHDOLLISUUKSIA YRITYSVERKOSTOISTA	29

YRITYKSET NAVIGOIVAT JÄNNITTEIDEN KESKELLÄ

Yritysten globaali toimintaympäristö on nyt erityisen turbulentti ja maailmankaupan epävarmuus huolestuttaa. Maailma on muuttunut vaikeasti ennakoitavaksi. Ensin pandemia, sitten Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainassa. Kiinan Venäjän sotaa ymmärtävä politiikka sekä Taiwaninsalmen tilanne huolestuttavat. Kiinan ja Yhdysvaltojen väliset jännitteet ovat voimistuneet.

Talous, turvallisuus, teknologia ja kauppa ovat vahvasti kietoutuneet toisiinsa. Voi sanoa, että parhaillaan luodaan Kiinan ja lännen keskinäisriippuvuuden uusia ehtoja, jossa määritellään kriittiset toimialat turvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta sekä vähennetään ja jopa irti kytketään tiettyjä strategisesti määriteltäviä riippuvuuksia. Valtiot ottavat näin maailmankaupassa suurempaa roolia määritellessään strategisia kauppakumppanuuksia ja kriittisiä riippuvuuksia. Pakotteet ja vientikiellot ohjaavat yritysten ulkomaankaupan suuntia ja yhä useampi toimiala määritellään valtion turvallisuuden näkökulmasta strategiseksi.

Kiinan markkinat ovat valtavat ja mahdollisuuksia on paljon. Poliittisten ja markkinariskien todennäköisyys riippuu hyvin paljon siitä, millä sektorilla yritys toimii. Riskien lisäksi kaupan esteiden määrä on kasvussa. Kiina on EU:n globaalin kaupanestelistauksen kärjessä.

Kiinan merkitys globaaleissa arvoketjuissa on suuri. Maan markkinat ovat kiinnostavat ja kasvavat. Yritysten tietoisuus Kiinaan liittyvistä riskeistä on nopeasti kasvanut. Kiinaan liittyvien liiketoimintariskien arviointi ja varautuminen on nyt tärkeää. Geopolitiikan ymmärtäminen kuuluu jokaisen yritysjohtajan työpöydälle. Ei kaikkia munia yhdessä korissa, on tälläkin hetkellä viisas neuvo yrityksille. Kaupankäynnissä Kiinan kanssa korostuvat ajantasaisen tiedon tärkeys ja riskien hallinta.

**Geopolitiikan
ymmärtäminen kuuluu
jokaisen yritysjohtajan
työpöydälle**

Keskuskauppakamarin viime syksyn ja alkuvuoden 2023 vientijohtajakyselyt kertovat selkeästi yrityksissä käynnistyneistä muutoksista, jotka johtuvat maail-

mankaupan kasvavista jännitteistä. Kyselyn mukaan yritykset ovat varautuneet geopolitiisiin riskeihin arvioimalla ja monipuolistamalla arvo- ja toimitusketjujaan sekä lisäämällä poliittisten riskien arvioimista heille tärkeillä markkinoilla. Keskuskauppakamarin kyselyn mukaan 27 prosenttia vastaajista kertoo Kiinan merkityksen kauppakumppanina vähenevän lähitulevaisuudessa ja 17 prosenttia kertoo Kiinan merkityksen kasvavan.

Suomen ja Kiinan kahdenvälinen kauppasopimus täyttää kesäkuussa 70 vuotta. Kauppa-suhteiden vahvistamiselle löytyy paljon mahdollisuuksia. Koronarajoitusten poistuttua ja maan avauduttua kaupankäynti on jo saanut vauhtia. Mahdollisuuksia suomalaisille yrityksille tarjoutuu mm. vähähiilisten ratkaisujen, päästöttömän liikenteen, kiertotalouden, digitalisaation, terveysteknologian ja älykkäiden palvelujen tarjonnassa.

Ilmastonmuutoksen hillintä on aikamme suurin haaste. Sen ja luontokadon hidastaminen vaatii globaalia yhteistyötä. Työ ilmaston ja luonnon puolesta ei tule onnistumaan ilman yhteistyötä Kiinan kanssa. Tällä hetkellä vihreän siirtymän toteutuminen ja nopeus on riippuvainen Kiinasta saatavista raaka-aineista. Muutokset näihin tuotanto- ja toimitusketjuihin ovat mahdollisia pitkällä tähtäimellä, mutta eivät nopeasti.

Tämä Keskuskauppakamarin katsaus on ajantasainen ja päivitetty tietopaketti yrityksille Kiinasta. Asiantuntijoiden kirjoituksissa käsitellään Kiinan liiketoimintaympäristöä, Kiina-riskien hallintaa, Kiinan talouskehitystä sekä maan suhteita Yhdysvaltoihin, EU:hun ja Venäjään. [Edellinen katsauksemme Kiinasta](#) julkistettiin maaliskuussa 2022. Tämän monipuolisen katsauksen syntyyn ovat osallistuneet mm. Ulkoministeriön, Työ- ja elinkeinoministeriön, Suomen Pankin, Business Finlandin ja Ulkopoliittisen Instituutin asiantuntijat. Lämmin kiitos hyvästä yhteistyöstä.

Lenita Toivakka

Kansainvälisten asioiden johtaja, Keskuskauppakamari
Maajohtaja, ICC Suomi
lenita.toivakka@chamber.fi

MONIULOTTEINEN TOIMINTA- YMPÄRISTÖ EDELLYTTÄÄ TARKKAA SEURANTAA JA HUOLELLISTA ANALYSOINTIA

Palasin tammikuussa 2023 erilaiseen Kiinaan, kuin mistä olin joululomalleni lähtenyt. Poissa ollessani katukuva oli muuttunut: koronarajoituksia oli vauhdikkaasti poistettu, testaukset ja terveystarkistukset olivat men-
nyttä aikaa. Kolmen vuoden poikkeuksellinen aika oli jätetty taakse, ja niin katseet kuin kahvipöytäkeskustelujenkin aiheet kääntyneet tulevaa kohti. Ulkopuolista tarkkailijaa – tässä tapauksessa suomalaista diplomaattia – vauhti yllätti ja hämmensi. Samalla tunsin huojoja siitä, että suurlähetystö voisi palata päätehtäväänsä eli Suomen ja suomalaisten intressien edistämiseen normiarjessa.

Leena-Kaisa Mikkola
Suurlähettiläs, Peking
Ulkoministeriö

Kalenteri on täyttynyt ei vain virtuaali- vaan myös kasvokkain tapaamisista ja tilaisuuksista. Ensimmäiset Helsingin virkamiesvieraat on vastaanotettu. Olemme voineet matkustaa Kiinan sisällä: toukokuun alussa pääsimme pitkän tauon jälkeen TF-matkalle Shangdongin maakuntaan. Vastaanotto oli ystävällinen, jopa innostunut. Yrityksiä TF-vetoinen matka kiinnosti. Kaikkiaan mukana oli noin 40 suomalaisyritystä. Toivottavasti innostunut vastaanotto tuo mukanaan uusia kaupallisia avauksia.

Pandemiatoimia edeltäneeseen aikaan, eli ”normaaliin” paluun myötä ilmassa on tiettyä optimismia ja dynamiikkaa. Se näkyy erityisen selvästi keskusjohton ja provinssitasoon puheissa talouden avautumisen jatkamisesta ja vahvistamisesta. Yhtä lailla esille nostetaan yksityisen sektorin ja ulkomaisten yritysten aseman kohentaminen. Nämä viestit on otettu vastaan myönteisinä signaaleina. Samaan aikaan – kuten tässä julkaisussa on useammassa kirjoituksessa todettu – usean Kiinassa toimivan suomalaisyrityksen odotukset ovat kuluvalle vuodelle myönteiset. Vihreä siirtymä, digitalisaatio ja kulutusmarkkinat tarjoavat mahdollisia uuden kasvun lähteitä. Suomen ja suomalaisten yritysten sitoutuminen kestäväan kehi-

tykseen ja kunnianhimoisiin ilmastotavoitteisiin saa huomiota ja sitä arvostetaan. Koronarajoitusten aikaan ohentuneita yhteyksiä rakennetaan uudestaan molemmipuolisella kiinnostuksella. Kuluvana vuonna vietämme Suomen ja Kiinan välisen kauppasopimuksen 70-vuotisjuhlaa. Juhlistaminen syksyllä toteutettavine tilaisuksineen tarjonnee hyviä mahdollisuuksia kahdenvälisen kaupallistaloudellisen dialogin vahvistamiseen.

Puheet avautumisesta ja markkinoillepääsyn helpotuksesta ovat tärkeitä, ja ensiaskeleita konkretian suuntaan. Jälkimmäiset, eli konkreettiset toimet ovat kuitenkin ratkaisevan tärkeitä. Tasavertaisten toimintaedellytysten toteutumista pitää edelleen seurata. Myöskään talouden koko kuva ei ole yksiselitteisen helppo: Kiinan talouden rakenteelliset haasteet, kuten nuorisotyöttömyys, tuottavuuden kasvun lisääminen, finanssijärjestelmän kehittäminen ja esimerkiksi laskeva syntyvyys säilynevät korkealla hallinnon tehtävällä.

Liiketoimintaympäristön laajempaan kehitykseen kohdistuu useita kysymyksiä, epävarmuutta ja huolia. Kiinan johdon linjauksissa on viime aikoina korostunut kansallisen turvallisuuden vahvistaminen. Emme vielä tarkkaan tiedä, millaisia vaikutuksia tällä voi olla niin talouden toimintaympäristöön kuin ulkomaisten yritysten toimintaan. Geopoliittiset epävarmuudet eivät ole viimeisen vuoden aikana vähentyneet, on sitten kyse Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksista, Yhdysvaltain ja Kiinan jännitteisistä suhteista, EU:n ja Kiinan tulevasta suhdekehityksestä tai vaikkapa orastavan moninapaisuuden vaikutuksista maailmanpolitiikkaan ja maailman talouteen.

Kiina on diplomaateille monitulkintainen maa. Neuvoni syksyllä aloittaville uusille suurlähetystön kollegoille onkin, ettei ensimmäisiin raportteihin kannata kirjoittaa ensimmäistä kuulemaansa ”totuutta” tietyn asian tilasta. Ainakaan pureksimatta. Tämä ”totuus” kun voi matkan varrella muuttua useampaan kertaan.

Uskon saman neuvon pätevän myös Kiinassa oloa tai Kiinaan tuloa pohtivalle yritykselle. Tilannekuvan ollessa jatkuvassa muutoksessa korostuu niin liiketoimintaympäristön mahdollisuuksien kuin maan laajemman kehityksen seuranta ja analysointi. Tämä vie aikaa ja energiaa, mutta on monisäikeisessä maassa ehdottoman tärkeää.

Monisäikeissä maassa on hyvä muistaa sekin, että yhteistyö kantaa pitkälle. Me suurlähetystössä, Shanghain ja Hongkongin pääkonsulaateissa sekä Business Finlandissa olemme yritysten käytettävissä yhdessä muiden TF-toimijoiden kanssa.

SUOMALAISYRITYSTEN LIIKETOIMINNASTA KIINASSA – YLEISTYKSILLÄ ENTISTÄ VÄHEMMÄN KÄYTTÖÄ

Ymmärtääkseen suomalaisyritysten Kiina-liiketoiminnan nykytodellisuutta ja näkymiä, on tarkasteltava entistä enemmän yksityiskohtaista tietoa. Toisin sanoen, yleistyksillä on entistä vähemmän käyttöä. Tämä oli huhtikuusen Kiinan-matkani päähuomio.

Mitä tulee Kiinan talouden tilaan, maan BKT-lukujen seuraamisen merkitys pienenee. Tärkeämpää on kaupunki- ja muun paikallistason sekä toimialatilanteen seuraaminen. Joidenkin kaupunkien ja alueiden talous on huonossa kunnossa. Toisten paremmassa. Vaikka Kiinan talouden koko on valtava, joillakin suomalaisillekin yrityksille merkittävillä toimialoilla Kiina ei tarjoa tasaista pelikenttää ja joillakin toimialoilla yritystemme kilpailukyky on koetuksella. Toisilla toimialoilla kasvu on vahvaa ja toisilla aloilla, kuten energiaan liittyvissä ratkaisuihin, on olemassa tutkimisen arvoisia uusia mahdollisuuksia. Olennaisempaa kuin Kiinan talouden absoluuttinen koko, on siis se, mitkä toimialat ovat suomalaisyrityksille avoinna ja millä toimialoilla ne ovat kilpailukykyisiä.

**Olennaista on tietää,
mitkä toimialat ovat
suomalaisyrityksille
avoinna ja millä
toimialoilla ne ovat
kilpailukykyisiä**

Mikko Puustinen
Neuvotteleva virkamies
EU- ja kv. asioiden yksikkö
Työ- ja elinkeinoministeriö

Suomalaisten yritysten Kiina-liiketoiminnan tilanne ei ole yhdenmukainen. Jotkut, varsinkin Kiinan markkinoilla toimivat suomalaisyritykset ovat kasvattaneet pandemiankin aikana rajusti liikevaihtoaan. Toisilla on vaikeuksia erinäisistä syistä. Vauhdikkaasti liikevaihtoaan kasvattavat yritykset voivat esimerkiksi

olla toimialalla, jossa kysyntä on nyt vahvaa ja jota Kiinan valtio ei ole määritellyt strategiseksi. Haastavassa tilanteessa olevat yritykset voivat vastaavasti olla toimialalla, jossa Kiinan hallituksen politiikka tai vallitseva taloudellinen tilanne ohjaa kiinalaisia asiakkaita valitsemaan pikemminkin kiinalaisten kuin ulkomaalaisomisteisten yritysten tuotteita ja palveluja. Merkitteä pantavaa on, että pidempiaikainen velkaantuneisuus ja koronapandemian aiheuttamat kustannukset ovat vaikuttaneet sekä julkisen että yksityisen sektorin asiakkaisiin Kiinassa. Joillakin suomalaisyrityksillä on runsaasti tilauksia, mutta ne joutuvat tekemään aiempaa enemmän töitä, jotta voivat varmistua maksujen saamisesta ajallaan asiakkailtaan.

Monet Kiina-liiketoimintaa harjoittavista yrityksistä ovat huolissaan samoista suurista haasteista, mutta niiden kyky vastata kyseisiin haasteisiin voi poiketa paljonkin. Yritysten edustajilla on mielessä paitsi geopoliittisen tilanteen aiheuttama epävarmuus, myös tietyt Kiinan liiketoimintaympäristöön liittyvät yksityiskohtaiset kysymykset. Tämän vuoden lopulla on uudestaan katkolla veroetus, jonka pohjalta Kiinassa toimivat ulkomaalaiset yritykset ovat voineet vähentää Kiinan yhtiöidensä verotuksessa lähetetyn henkilöstönsä vuokriin, lasten koulumaksuihin ja muihin menoihin liittyviä kustannuksia. Mikäli Kiina poistaa kyseisen veroedun, tarkoittanee se varsinkin pk-yrityksille suuria paineita korvata loppukin lähetetystä henkilöstöstään paikallisella henkilöstöllä, koska veroetuden poistaminen kaksinkertaistaisi lähetetyn henkilön kulut. Suurilla yrityksillä lienee paremmat resurssit sopeutua tällaisiin muutoksiin, kuten moniin muihinkin ajankohtaisiin haasteisiin, kuin pienemmillä yrityksillä.

**Yksityiskohtaiset
tiedot ja syvällisempi
ymmärrys Kiinasta
ovat vielä aiempaakin
tärkeämpiä**

Koska yksityiskohtaiset tiedot ja syvällisempi ymmärrys Kiinasta ovat vielä aiempaakin tärkeämpiä, korostaa tämä tarvetta mennä paikan päälle Kiinaan keskus-telemaan yritysten edustajien ja liiketoiminnan edistämisen kanssa työskentelevien tahojen kanssa. Monien yritysten konsernijohto Suomessa näyttääkin tämän jo tiedostaneen. Omia tietoja ja ymmärrystä pyritään päivittämään kasvotusten Kiinassa toimivien kollegojen kanssa yli kolmen vuoden tauon jälkeen. Tämä yhdistettynä muuhun tietoon ja ymmärrykseen Kiinan markkinoiden ja liiketoimintaympäristön ajankohtaisesta tilanteesta toivottavasti mahdollistaa parhaat mahdolliset liiketoimintapäätökset yritysten kannalta.

KIINA JA SUOMALAISYRITYSTEN RISKIENHALLINTA

Etenkin Kiinassa pitkään jatkuneet koronapandemian rajoitustoimet ovat kasvattaneet välimatkaa Kiinan ja Euroopan välillä. Tuntuma Kiinan markkinaan ja sen näkymiin on etääntynyt. Huhtikuinen vierailumme Kiinaan oli selkeä muistutus siitä, että ymmärtääkseen, mitä Kiinassa tapahtuu, on oltava paikan päällä.

Koronapandemia ja viimeistään Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan herättivät Euroopan tarkastelemaan riippuvuuksia etenkin autoritaarisesti johdetuista maista. Suomessakin on viimeisten parin vuoden ajan keskusteltu vilkkaasti siitä, onko kaupallinen riippuvuutemme Kiinasta kasvanut liian suureksi. Useita aihetta koskevia kartoituksia koottiin yhteen ulkoministeriön johdolla kootussa maaliskuisessa [selvityksessä](#), joka oli ensimmäinen laatuaan Euroopassa.

Yksinkertaisia vastauksia ei valitettavasti ole. Kyllä, olemme erittäin

riippuvaisia Kiinasta tuotavista elektroniikasta, kriittisistä raaka-aineista, akuista ja paristoista sekä lääkkeiden vaikuttavista aineosista, kuten EU-kumppanimmekin. Riippuvuudet ovat syntyneet vuosikymmenten saatossa samalla, kun olemme hyötäneet Kiinan talouskasvusta ja kytkeytymisestä osaksi globaaleja arvoketjuja. Myös Kiina on tullut riippuvaisemmaksi Euroopasta.

Siihen helpot johtopäätökset loppuvatkin. Globaaleja arvoketjuja ei ole mahdollista – tai tavoiteltavaa – ryhtyä romuttamaan. Euroopassa ei ole sellaista taikasauvaa, jolla vaikkapa kodinelektroniikan tuotanto voitaisiin kannattavasti palauttaa sisämarkkina-alueelle. Tähän tarvittaisiin merkittäviä kannustimia ja kilpailulainsäädännöllisiä toimia. Harvinaisten maametallien osalta haaste on vielä monimutkaisempi.

Arto Haapea
Yksikönpäällikkö
Itä- ja Kaakkois-Aasian ja
Oseanian yksikkö
Ulkoministeriö

**Globaaleja arvoketjuja
ei ole mahdollista – tai
tavoiteltavaa – ryhtyä
romuttamaan**

Kyse on pitkälti eurooppalaisen ja Suomelle tärkeän vapaakauppa-ajattelun törmäyskurssista kiristyvän geopoliittisen todellisuuden – ennen muuta suurvaltojen välisen kilpailun, jolle Suomikaan ei ole immuuni – kanssa. Kiina nähdään edelleen keskeisenä kumppanina, mutta enenevästi myös merkittävänä kilpailijana ja järjestelmätason haastajana. Kiinan syventynyt kumppanuus Venäjän kanssa ja pelko sellaisesta Venäjän sotatoimien avustamisesta Ukrainassa, joka edellyttäisi vastatoimia Euroopan unionilta, sekä Taiwaninsalmen kasvavat jännitteet ovat lisänneet riskikertoimia.

Toimettomina ei ole oltu. Useat yritykset ovat parantaneet resilienssiään eli sietokykyään muun muassa tuotantoa maantieteellisesti hajauttamalla. EU-tasolla on jo vuosia koottu työkaluja, joilla epäreiluun kilpailuun tai ns. taloudelliseen pakottamiseen (kaupan käyttämiseen aseena poliittisissa erimielisyyksissä) pyritään vastaamaan. Viimeksi eurooppalaiseen keskusteluun on noussut taloudellisen turvallisuuden käsite, joka tarkoittaa kansallisen turvallisuuden kokonaisvaltaista tarkastelua myös osana kauppa- ja teollisuuspolitiikkaa – investoinneista tutkimukseen ja maakaupoista vientivalvontaan.

Jo vuoden 2021 valtionhallinnon [Kiina-toimintaohjelmassa](#) todettiin, että taloudellisen turvallisuuden kysymyksissä on tärkeää, että EU jakaa yhteisen tilannekuvan ja yhteiset työkalut, joilla voidaan vaikuttaa vastavuoroisuuden puutteeseen ja ehkäistä turvallisuusriskejä. Kansallisella tasolla olemmekin panostaneet tietoisuuden ja sitä myötä resilienssin kasvattamiseen. Myös yritysten on tärkeää ymmärtää sitä laajempaa toimintaympäristöä, jossa päätöksiä tehdään. Tätä tarkoitusta palvelevat myös opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemat [suositukset](#) akateemiseen yhteistyöhön Kiinan kanssa sekä työ- ja elinkeinoministeriön ja Business Finlandin johdolla laadittu [selvitys](#) Suomen Kiinan-viennin rakenteesta.

Monilla Kiinan-kauppaa harjoittavista yrityksistä on edelleen lupaavat näkymät, ja hyvä näin. Riskejä ja riippuvuuksia koskevan keskustelun vaikeus onkin siinä, että yleisiä totuuksia ei ole. Sensitiivisen teknologian edelläkävijäyritys on aivan eri tilanteessa kuin tekstiilien maahantuoja, mutta kumpikaan ei ole täysin riskeille immuuni. Ymmärtääkseen, onko oma lasi puoliksi tyhjä vai puoliksi täynnä, jokaisen toimijan on syytä pysyä valppaana ja selvittää omalta osaltaan hyväksyttävän riskin rajoja.

Team Finland -verkostona teemme parhaamme ollaksemme avuksi – myös lasin hallitussa täyttämisessä. Yrityksiltä tulevat havainnot ovat jatkossakin arvokkaita yhteisen tilannekuvan ylläpitämiseksi.

EU:N KIINA-POLITIikka SUURVALTAPOLITIIKAN RISTIPAINEESSA

Covid-19 pandemian ja Venäjän Ukraina-hyökkäyksen jälkeen Kiina nähdään länsimaissa uudessa valossa. Usko niin taloudelliseen keskinäisriippuvuuteen kuin autoritaaristen johtajien rationaalisuuteen ja ennustettavuuteen on kärsinyt.

Muutos käsityksissä Kiinasta alkoi kuitenkin jo joitakin vuosia sitten. Keskeisinä taustasyinä voidaan hahmottaa ainakin kolme suurta kokonaisuutta.

- 1.** Kiinan sisäinen poliittinen kehitys kohti tiukempaa autoritaarisuutta, joka heijastuu myös nihkeämpänä suhtautumisena länsimailmaan ja ulkomaisiin yrityksiin.
- 2.** Kiinan toiminta ulospäin on näyttäytynyt aiempaa uhittelevampana ja uhkaavammalta.
- 3.** Yhdysvaltojen muuttunut Kiina-politiikka, jossa Kiina nähdään Washingtonissa nyt Yhdysvaltojen päällimmäisenä turvallisuushaasteena ja ilmastomuutokseen verrattavissa olevana muutoksena maailmanpolitiikassa.

Myös Euroopassa on pelätty, että Kiina levittää omia autoritaarisia arvoja ympäri, tukee salaa Venäjän sotatoimia tai on aikeissa hyökätä Taiwanin lähivuosina. Globaalissa etelässä suhtautuminen on erilaista. Siellä Kiina nähdään edelleen useammin taloudellisen mahdin ja sen tuomien mahdollisuuksien kautta. Näin Suomessakin ajateltiin vielä joitakin vuosia sitten. Ei globaalissa etelässä silti olla sinisilmäisiä. Kiina vaan on paremmin taloudellisesti läsnä kuin Euroopan unioni ja Yhdysvallat.

EU on pyrkinyt löytämään uuden tasapainon Kiina-suhteissaan. Tehtävä ei ole helppo. EU:lla ei koskaan ole ollut vahvaa ja yhtenäistä Kiina-politiikkaa. Pitkään EU:n Kiina-politiikka oli pienimmän yhteisen nimittäjän politiikkaa. Jäsenmaat

Mikael Mattlin
Tutkimusprofessori
Ulkopoliittinen instituutti

keskittyivät edistämään bilateraalista Kiina-kauppaansa, ja EU:lle säilytettiin hankalammat asiat, kuten ihmisoikeudet. Euroopan parlamentti toimi eräänlaisena omanatuntona, jolla ylläpidettiin näennäistä arvopohjaisuutta.

Vuonna 2019 EU:ssa kompromissiksi tuli luonnehtia Kiinaa kumppanina, jonka kanssa voidaan tehdä yhteistyötä ja neuvotella, mutta samanaikaisesti myös taloudellisena ja systeemisenä kilpailijana. Viime aikoina Ursula von der Leyenin ”geopoliittinen komissio” on painottanut enemmän kilpailua kuin yhteistyötä.

Euroopan komission ja jäsenmaiden välillä ei edelleenkään ole yhtenäistä linjaa Kiinan suhteen. Erityisesti presidentti Macronin johtama Ranska on ajanut EU:n strategista autonomiaa, joka on näyttänyt periranskalaiselta etäisyyden ottamiselta myös Yhdysvaltojen ulkopoliitiikkaan. Suuri kysymys siitä, pitäisikö EU:n ja Yhdysvaltojen puhaltaa yhteen hiileen myös talouden osalta Kiina-asioissa, on ratkaisematta. Yhdysvaltojen aktiivisempi teollisuuspolitiikka ja oman tuotannon suosiminen massiivisilla subventioilla vihreän siirtymän aloilla ja puolijohdetollisuudessa iskee eurooppalaisiin taloudellisiin intresseihin.

Kiina-riippuvuuksien vähentämisestä on puhuttu paljon. Täydellinen talouksien ”irtikytkeminen” osoittautui kuitenkin nopeasti epärealistiseksi tavoitteeksi. Sen sijaan taloudellisten kytkösten deriskifikaatiosta on tullut Brysselissä uusi johtajatus. Kiinan kohdalla riippuvuuksien vähentäminen on kuitenkin helpommin sanottu kuin tehty. Suurimpana kauppaa käyvänä valtiona Kiina on keskeinen osa kompleksisia globaaleja tuotantoketjuja. Näiden tuotantoketjujen tarkemmat tiedot ovat usein globaalien yritysten tarkoin varjelemia kilpailuetuja, joihin edes valtioilla ei ole kovin hyvää näkyvyyttä.

Kiinalle ei lyhyellä, tai edes keskipitkällä aikavälillä, usein ole realistista vaihtoehtoa. Tämä pätee erityisesti moniin vihreässä siirtymässä tarvittaviin harvinaisiin maametalleihin ja muihin kaivannaisiin, joissa Kiinalla on hallitseva asema. Myös esimerkiksi akkuklusterin rakentamisessa on vaikeaa välttää yhteistyötä kiinalaisten kanssa koska osaaminen on siellä.

Pidemmällä aikavälillä riippuvuuksia voi pyrkiä hallitusti vähentämään. Samaa tavoittelevat kuitenkin tällä hetkellä monet muutkin valtiot, mukaan luettuna Kiina. Nykyisellä suunnalla maailma siirtyy kohti suurten talousblokkien aikaa, jossa tuotanto sijaitsee lähempänä kotimarkkinoita. Tuotteiden saatavuusongelmat, työvoimapula, isommat palkankorotukset, korkea inflaatio ja korot voivat jäädä pidempiaikaisiksi ilmiöiksi.

KIINAN JA YHDYSVALTOJEN VÄLINEN KILPAILU EI OLE VÄHENEMÄSSÄ

Kiinan ja Yhdysvaltain kahdenvälinen suhde on jännittynyt ja suurvaltakilpailu kiihtyy edelleen. Jännitteet korostuvat erityisesti teknologiasektorilla, mutta kisaa käydään laajemmin siitä, mille pohjalle jatkossa kansainvälinen järjestelmä ja regulaatio rakentuvat. Kiinaa ohjaa tavoite toimia globaalina johtajana sekä kansainvälisesti tunnustettuna suurvaltana ja Yhdysvallat koetaan haastajana. Myös kilpailu arvoista ja maailmankaupan standardeista kiihtyy. Teknologiakilpailu ja geopolittiset jännitteet kiihdyttävät polarisaatiota ja maailman kaupan pirstoutumista.

Lenita Toivakka
Kansainvälisten asioiden johtaja,
Keskuskauppakamari;
Maajohtaja, ICC Suomi

Jännitteet korostuvat erityisesti teknologiasektorilla. Kiina ja Yhdysvallat ovat toistensa kilpailijoita ja haastajia. Yhdysvalloissa poliitikot puhuvat jopa Kiina- irtikytkenästä (decoupling). Tosin tämänkaltaisen puhe on laantunut viime kuukausina. Poliitikkojen puheisiin on tullut realismia ja ymmärrystä maiden välisistä keskinäisistä riippuvuuksista. Yrityksissä nähdään, ettei irtikytkeä ole mahdollista eikä järkevää. Siksi puhutaan mieluummin Kiina-riskien vähentämisestä (derisking). Maiden välinen taloudellinen keskinäisriippuvuus on hyvin vahvaa. Kiinan ja Yhdysvaltojen välinen tavarakauppa oli viime vuonna ennätystasolla.

**Kiinan ja Yhdysvaltojen
välinen tavarakauppa
oli viime vuonna
ennätystasolla**

Kansainvälinen kauppa on keskeinen suurvaltapolitiikan väline. Kiinan ja Yhdysvaltojen suhteiden kehittyminen määrittelee maailmankaupan toimintaympäristöä ja koko tulevaisuuttamme. Kiinan läheinen suhde Venäjään sekä Taiwanin-salmeen liittyvät pyrkimykset tuovat turvallisuuden maailmankaupan strategiseksi elementiksi. Nyt määritel-

lään ajan tasalle maiden välisen keskinäisriippuvuuden ehtoja sekä turvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta kriittisiä riippuvuuksia. Riippuvuuksia vähennetään ja joillakin erittäin kriittisillä toimialoilla tapahtuu myös irtikykentää.

Yhdysvaltojen ja Kiinan kahdensuuntaiset pakotteet vaikuttavat myös eurooppalaisiin yrityksiin. Suhteiden kiristyminen voi tarkoittaa uusia kaupanesteitä, vientikieltoja ja toimialakohtaisia rajoituksia, erityisesti avainteknologia-aloilla, jotka ovat turvallisuuden kannalta olennaisia. Maiden välisten jännitteiden kasvu vaikeuttaa joka tapauksessa globaaleilla markkinoilla toimivien yritysten toimintaa.

Suurvaltakilpailu vaikuttaa erittäin paljon EU:n ja Suomen toimintaympäristöön. Se on tuonut poliittiset riskit myös suomalaisten yritysten vientinäkymiin. Suomessa on vahvistettava Kiinaan ja Yhdysvaltoihin liittyvää osaamista. Tietoa on saatava myös yritysjohtajien käyttöön nykyistä paremmin.

KIINAN JA VENÄJÄN SUHTEET UKRAINAN SODAN PUHKEAMISEN JÄLKEEN

Elina Sinkkonen
Vanhempi tutkija
Ulkopoliittinen instituutti

Kiina on pitänyt välinsä Venäjään läheisinä Ukrainan sodasta huolimatta. Xi Jinping vieraili Moskovassa maaliskuussa 2023 ensimmäistä kertaa sitten vuoden 2019, ja tarjosi Putinille kaivattua diplomaattista tukea. Xi totesi, että Kiina sitoutuu edistämään maiden välistä uuden ajan strategista kumppanuussopimusta riippumatta siitä, kuinka paljon kansainvälinen ympäristö muuttuu. Johtajat kuvailivat maiden välisiä suhteita ”historian parhaiksi”.

Talousluvut kertovat lisääntyneestä kaupasta. Kiinan tullitietojen mukaan Venäjän kanssa käytävä kauppa kasvoi lähes 39 % vuoden 2023 ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Yuanin rooli kaupankäynnissä on vahvistunut. Kauppasuhteisiin panostaminen näkyy myös maaliskuun tapaamisen yhteydessä julkistetussa taloudellisten suhteiden kehittämisen asiakirjassa, jossa mainitaan erikseen muun muassa kaivannaistuotteet, lannoitteet ja maataloustuotteet. Finanssisektorin yhteistyötä on myös tarkoitus tiivistää.

Venäjä on yleensä julkistanut venäläisen delegaation osallistujalistan Kiinan valtiovierailujen yhteydessä, mutta maaliskuussa 2023 näin ei toimittu. Kuvamateriaalista on kuitenkin pääteltävissä, että alkupuolen kokouksissa paikalla oli paljon Venäjän sotilas- ja avaruusteknologian avainhenkilöitä. Tämä on herättänyt spekulatioita suljettujen ovien takana sovituista asekaupoista. On mahdollista, että Venäjä on pakotettu myymään edistyneimmät sotilaalliset järjestelmänsä Kiinalle, joka tarvitsee venäläistä osaamista yhä harvemmillä osa-alueilla. Heti kokouksen jälkeen tietoja asekaupoista ei julkistettu, mutta huhtikuussa myös maiden puolustusministerit tapasivat Moskovassa. Kiinan ja Venäjän välisiä puolustusteollisuuden tilauksia on aiemminkin salailtu jonkin aikaa, ja julkistettu kuukausia myöhemmin, kuten S-400 ilmantorjuntajärjestelmän myynnin kohdalla

Kiina toivoo Venäjästä tulevaisuudessakin vastavoimaa Yhdysvalloille ja länsimaille, joten Venäjän häviö ei ole sen intressissä

mutta on selvää, että Venäjä on yhä enemmän altavastajaan roolissa suhteessaan Kiinaan. Venäjän vaikutusmahdollisuudet kaventuvat sotatalouden ongelmien ja kansainvälisten sanktioiden puristuksessa. Sen talous on noin kymmenesosa Kiinan taloudesta, ja ennusteiden mukaan suhde heikentyy entisestään, koska Venäjälle ennustetaan stagnaatiota, kun taas Kiinan talous on edelleen kasvu-uralla. Venäjä ei pakotteiden vuoksi saa länsimaista teknologiaa käsiinsä, joten se on yhä riippuvaisempi kiinalaisista ratkaisuista. Kiina esimerkiksi toimittaa Venäjälle yli 70 % puolijohdetuotteista ja mikrosiruista. Altavastajaan näkökulmaa ei tarvitse huomioida yhtä paljon ristiriitakysymyksissä, jollaiseksi vaikutusvalta Keski-Aasiassa on usein Kiinan ja Venäjän suhteissa nähty. Kiina ottaa alueella suuremman roolin, mistä on tuoreena esimerkkinä toukokuussa 2023 Xianissa järjestetty ensimmäinen Kiina-Keski-Aasia-huippukokous, josta on tarkoitus tulla joka toinen vuosi järjestettävä tapahtuma. Venäjä ei ole kutsulistalla.

Vaikka Kiina on hakenut kansainvälisessä politiikassa roolia myös rauhanvälittäjänä, asiantuntijat pitävät epätodennäköisenä, että Kiina pystyisi toimimaan Ukrainan tilanteessa avainroolissa. Iranin ja Saudi-Arabian välinen rauhanvälitys onnistui Kiinalta pitkälti siksi, että Iran ja Saudi-Arabia olivat käyneet valmisteluvia neuvotteluja ja Iranilla on läheiset suhteet Kiinaan. Venäjän hyökkäyssodan kohdalla pitäisi lähteä nollatilanteesta, ja vaikka Kiinalla olisi vipuvoimaa Venäjän osalta, se ei ole ollut halukas sitä käyttämään. Xi soitti presidentti Zelenskylle vasta huhtikuussa 2023, ja toukokuun alkupuolella myös erikoisedustaja Li Hui vieraili Ukrainassa osana laajempaa matkaohjelmaa. Kiina toivoo Venäjästä tulevaisuudessakin vastavoimaa Yhdysvalloille ja länsimaille, joten Venäjän häviö ei ole sen intressissä. Kiinan Venäjän kanssa käymä kauppa pitää Venäjää pysyvässä, ja Kiina on toimittanut Venäjälle droneja ja rekkoja, joita voidaan käyttää myös sotilasoperaatioissa. Kiina ei siis olisi neutraali neuvottelija, mutta on toki mahdollista, että sillä voisi olla jonkinlainen välittäjän rooli tulitaukosopimuksen aikaansaamisessa sitten, kun tulitauko tulee ajankohtaiseksi.

vuonna 2014 havaittiin. 2019 Putin julkisti, että Venäjä oli auttanut Kiinaa kehittämään varoitusjärjestelmää ballistisille ohjuksille, ja 2021 Venäjä kertoi maan kehittävän korkean tason aseteknologiaa yhteistyössä Kiinan kanssa. Merkittävä osa sotilas-yhteistyöstä pysynee julkisuudelta piilossa.

Kiina ja Venäjä esiintyvät tasa-arvoisina kumppaneina virallisissa tapaamisissa,

KIINAN TALOUDEN KASVUVAUHTI HIDASTUU SELVÄSTI

Kahden vuosikymmenen ajan Kiinan talouskasvu on omalta merkittävältä osaltaan pitänyt yllä koko maailmantalouden kasvua. Kiinan talousuudistukset alkoivat 1970-luvun lopulla, mutta vuoden 2001 jäsenyys Maailman kauppajärjestö WTO:ssa nopeutti merkittävästi sekä Kiinan viennin että tuonnin kasvua. Vuodesta 2001 vuoteen 2022 Kiinan bruttokansantuote kasvoi 125 %, ja samalla ajanjaksolla tuonnin arvo kasvoi 244 miljardista dollarista 2715 miljardiin. Vuonna 2001 Kiinan osuus maailmantaloudesta oli ostovoimapariteeteilla mitattuna hieman yli kahdeksan prosenttia, viime vuonna osuus oli melkein 19 %.

Ilkka Korhonen
Johtaja
Bofit, Suomen Pankki

Tänä vuonna Kiinan bruttokansantuote kasvaa noin kuuden prosentin vauhtia. Suurelta osalta tätä nopeaa kasvua selittää Kiinan koronarajoitusten purku ja tästä aiheutunut kotimaisten palveluiden kysynnän elpyminen. On kuitenkin hyvä huomata, että kysynnän kasvu on kohdistunut etenkin palveluihin. Kiinan tuonnin arvo on tänä vuonna peräti laskenut vuoden takaa.

Tämän vuoden jälkeen Kiinan kasvu kuitenkin hidastuu, ja vähänkin pidemmällä aikavälillä kasvu asettuu hyvin todennäköisesti kahden ja kolmen prosentin väliin. Tulevaisuus näyttää siis hyvin erilaiselta niin Kiinan itsensä kuin koko maailmantalouden kannalta. Paluuta kuuden–seitsemän prosentin kasvulukuihin ei ole.

Hitaammalle kasvulle on useita syitä. Niistä tärkein on kuitenkin väestökehitys. Menneinä vuosikymmeninä yksi tärkeä tekijä Kiinan talouskasvulle oli suotuisa demografia. Työikäisen väestön osuus oli suuri, ja huollettavia – lapsia ja vanhuk-
sia – oli suhteellisen vähän. Osaksi lapsien vähyyttä selitti vuonna 1980 käyttöön otettu yhden lapsen politiikka. Nyt tämä suotuisa väestökehitys on kääntynyt pääläelleen: Vanhusten osuus väestöstä kasvaa voimakkaasti, ja työikäisen väestön määrä vähenee. Vaikka yhden lapsen politiikka kumottiin 2016, ei syntyvyys ole lähtenyt kasvuun, pikemminkin päinvastoin. Kiinan hedelmällisyysluku vuonna 2022 oli 1,18, eli jokaista naista kohden syntyy elämän aikana keskimäärin tämän

verran lapsia. Jotta väestön määrä pysyisi vakiona, hedelmällisyysluvun pitäisi olla 2,1.

Kiinan väestö supistui viime vuonna, ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin. Kiina on nyt maailman toiseksi väkirikkain maa Intian jälkeen, ja maan väkimäärä on noin 1,4 miljardia. Mutta talouskasvun kannalta on merkittävämpää, että työikäinen väestö alkoi supistua jo viime vuosikymmenen puolivälissä. Seuraavien kymmenen vuoden aikana Kiinan työikäinen väestö supistuu yli seitsemän prosenttia. Tämä on erittäin merkittävä vähennys.

Pelkästään demografisten tekijöiden takia Kiinan talouskasvu hidastuu siis hyvin selvästi, mikä kuulostaa valitettavan tutulta myös monissa Euroopan maissa. Tuottavuuden kasvu ei voi kiihtyä niin paljon, että tätä kasvua hidastuvaa vaikutusta pystyttäisiin merkittävästi neutralisoimaan. Työikäisen väestön määrää

voidaan tietenkin yrittää kasvattaa muilla keinoin. Kiinan virallinen eläkeikä on edelleen hyvin matala, monilla aloilla miehille 60 vuotta ja naisille 55. Vaikka eläkeiän nosto on harvoin suosittu toimenpide missään, voi olla, että Kiina joutuu tähän menemään.

Työikäistä väestöä voisi kasvattaa myös maahanmuuton avulla. Tähän mennessä Kiina ei ole halunnut houkutella ulkomaa-

laisia työntekijöitä maahan, ja nettomaahanmuutto on ollut selvästi negatiivinen. Jos Kiina haluaisi ulkomaalaisia työntekijöitä maahan, on tietenkin mielenkiintoinen kysymys, mistä he tulisivat. Kaakkois-Aasiassa on Kiinaa selvästikin köyhempiä valtioita, mutta olisivatko niiden asukkaat halukkaita muuttamaan Kiinaan?

Menneinä vuosina Kiina on usein vastannut kolmanneksesta koko maailmantalouden kasvusta, ja siitä on tullut hyvin tärkeä markkina myös monille suomalaisille yrityksille. Kiinan kasvun hidastumisella on merkittäviä vaikutuksia koko maailmantalouteen, ja siihen on hyvä varautua etukäteen.

Kiinan kasvun hidastumisella on merkittäviä vaikutuksia koko maailmantalouteen

KIINAN TALOUS ON TÄYNNÄ YLLÄTYKSIÄ

Kiinan johto yllätti viime vuoden lopulla niin kotimaiset kuin ulkomaisetkin toimijat lopettamalla tiukan koronapolitiikan vailla juuri minkäänlaisia ennakkovaroituksia. Täyskäännös muutti Kiinan talousnäkymät kertaheitolla aiempaa selvästi paremmiksi, minkä seurauksena nostimme tammikuussa Kiinan vuoden 2023 kasvuennusteen Nordeassa 6 prosenttiin.

Tuuli Koivu
Pääekonomisti
Nordea

Lyhyen aikavälin näkymien parantumista jopa tärkeämpää Kiinan ja maailman kasvunäkymille oli, että käännöksen myötä poistui riski siitä, että Kiina olisi vellonut tiukan koronapolitiikkansa syövereissä vielä useita vuosia. Tämä uhkakuva oli saanut lisää tulta alleen lokakuun puoluekokouksessa, jossa maan johto vakuutti tiukkojen koronatoimien jatkuvan. Päätöksellään Kiina osoitti, että se on yhä valmis käytännönläheisiin ja nopeisiin päätöksiin, jos taloustilanne ja laajempi yhteiskunnallinen näkymä sitä vaatii.

Alkuvuoden kasvuluvut ovat olleet odotetusti vahvoja erityisesti Kiinan palvelusektorilla. Ravintolat ja ostoskeskukset ovat täynnä kuluttajia, ja toukokuun lomaviikolla koronaa edeltäneet ennätykset matkailijoiden lukumäärissä rikkoutuivat. Myös asuntokauppa on palannut aktiiviseksi ja rakentamisen alamäki näyttää rauhoittuvan. Sen sijaan Kiinan kovan kasvun säteilyvaikutukset laajemmalti maailmantalouteen ovat olleet melko vaatimattomia, sillä toisin kuin monissa aiemmissa suhdanteissa, Kiinan kasvu on nyt luonteeltaan sellaista, ettei se suoraan ruoki samassa määrin kansainvälistä kauppaa tai investointeja.

Kiinan rooli maailman tärkeänä kasvumootorina kuitenkin säilyy, vaikka ensi vuonna odotammekin Kiinan kasvun rauhoittuvan noin 4 prosenttiin ja asteittain sitäkin alemmas. Vaikka kasvuluvut voivat tuntua edeltäviin vuosiin verrattuna matalilta, on hyvä muistaa, että maailman toiseksi suurimman talouden kasvukontribuutio maailmantalouteen on näilläkin luvuilla valtava ja tarkoittaa monien sektoreiden erittäin nopeaa kehitystä.

Kasvun hidastumisen taustalla on hyvin luonnollisia tekijöitä. Erityisesti kasvua hidastaa se, että Kiinan teknologinen takamatka suhteessa länsimaihin supistuu vuosi vuodelta, jolloin tuottavuuskasvusta tulee aiempaa hitaampaa ja haastavampaa. Kasvua tulee painamaan myös suhteiden heikentyminen länsimaihin ja erityisesti USA:n ajamat rajoitteet Kiinan pääsyle korkeaan teknologiaan.

Hyvin usein Kiinan kasvun hidastuminen laitetaan väestökehityksen piikkiin, mutta sen merkitystä ei tällä vuosikymmenellä kannata vielä liioitella. Tottakai työvoimaikäisen väestön supistuminen jo noin vuosikymmenen ajan on ollut yksi tekijä, joka hidastaa Kiinan kasvua, mutta tuottavuuskehitys tulee määrittämään esimerkiksi sen, nouseeko Kiinan talous Yhdysvaltojen kokoluokkaan 2030-luvun alussa. Ikääntymisen ongelmat painottuvat tämän jälkeisiin vuosiin.

Tuottavuuskasvun kannalta Kiinan poliittisella kehityksellä on tärkeä rooli. Presidentti Xin johdolla Kiinan yrityscenttää kuormitettiin viime vuosina paitsi tiukalla koronapolitiikalla, myös kasvavalla ja huonosti ennakoitavalla sääntelytaakalla. Kokonaisia liiketoiminta-aloja kiellettiin, yksittäisille yrityksille asetettiin suuria ja

huonosti perusteltuja sakkoja ja ulkomaisten yritysten toiminataedellytyksiä Kiinassa hankaloitettiin mm. vaivalloisten viisumikäytäntöjen kautta. Kaiken kaikkiaan Xin ratkaisumalli Kiinan talouden moniin haasteisiin tuntui olevan sääntelyn ja puolueen kontrollin kasvattaminen, kun taas aiemmin totuimme siihen, että kun ongelmakohtia taloudessa havaittiin, niitä pyrittiin ratkomaan lisäämällä markkinaehtoisuutta tai ulkomais-

**Kiinassa toimivien
yritysten kannattaa
jatkossakin varautua
yllätyksiin, suuntaan ja
toiseen**

ten yritysten roolia taloudessa. Vielä viime lokakuun puoluekokouksen linjapuheessa Xin linja vaikutti talouden kannalta hankalalta, sillä puheen pääpaino oli kansallisessa turvallisuudessa talouskasvun jäädessä hyvin pieneen rooliin.

Viime kuukausina Kiinan johdon puheet ovat kuitenkin muuttaneet suuntaa. Yrityscenttään ja kiinalaisiin kuluttajiin yritetään rakentaa uutta luottamussuhdetta ja sääntelytulva on rauhoittunut. Myös ulkomaisia yrityksiä koskellaan jälleen investoimaan Kiinaan. Talouskasvu on palannut politiikan keskiöön ja myös Kiinan ulkosuhteissa on merkkejä rauhoittumisesta.

On mahdotonta tietää, onko käänne johdon asenteessa pysyvä. Joka tapauksessa Kiinassa toimivien yritysten kannattaa jatkossakin varautua yllätyksiin,

suuntaan ja toiseen. Äkkinäiset käännökset politiikassa ovat mahdollisia ja ne voivat merkitä hyvin erinäköistä tulevaisuuden kuvaa eri sektoreille ja eri yrityksille Kiinassa.

Jotta Kiinassa pärjää, kannattaakin johdon puheita ja tekoja seurata erityisen tarkasti. Kiinan monien mahdollisuuksien, mutta toisaalta riskien puntarointi tuottaa erityyppisille yrityksille hyvin erilaisia lopputulemia. Jokaisen on aiempaa huolellisemmin punnittava erilaisia tulevaisuuden kehityskulkuja Kiinassa, sillä kukaan ei tiedä, mitä yllätyksiä Kiinan johto seuraavaksi tuo mukanaan.

KAUPALLISEN YHTEISTYÖN NÄKYMİÄ KORONAN VAPAUTTAMASTA SHANGHAISTA

Kesän 2023 kynnyksellä 25 miljoonan asukkaan Shanghaissa suhtaudutaan tulevaisuuteen varsin toiveikkaasti. Kaupungin BKT on moninkertainen Kiinan keskiarvoon verrattuna, ja tälle vuodelle ennakoidaan varsin hyvää kasvua. Palvelusektorilla on kysyntää, ja myös rakennus- ja kiinteistösektorin aallonpohja on takana päin. Osa Shanghaiin asukkaista on erittäin ostokykyisiä, ja osalle on kertynyt säästöjä kulutettavaksi koronavuosina. Maan sisäinen matkailu on palautunut ennalleen. Myös yritysmatkailu on vilkasta. Maan sisällä liikutaan ahkerasti, mutta myös ulkomaisten yritysten pääkontto-reista matkustetaan nyt Kiinaan ja Shanghaissa toimivista yrityksistä ulkomaille.

Anu Vuori-Kiikeri
Pääkonsuli, Shanghai
Ulkoministeriö

Shanghai on ollut pitkään Kiinan johtava kansainvälinen kaupunki, "Gateway Länteen". Vastaavasti monelle ulkomaalaiselle ja myös suomalaisyritykselle Shanghai on ollut "Gateway Itään" – Shanghaista on edetty myös laajemmin Kiinan markkinoille. Usko tulevaisuuteen ei kuitenkaan ole varauksetonta Shanghaissa, jonka talouden ylle koronavuodet langettivat poikkeuksellisen synkän varjon. Shanghai menetti kansainvälistä imagoaan, noin puolet ulkomaalaisväestöstä jätti kaupungin. On mahdollista, että tulevaisuudessa Shanghai jatkaa kasvuaan ilman aiemman kaltaista, voimakasta ulkomaalaisten yritysten kasvupanosta. Shanghaiin saavutettavuus ulkomailta käsin on edelleen heikko, ja kaupunki on kallis ympäristö yrityksille toimia ja ulkomaalaisille asua. Shanghaiin johto pyrkii joka tapauksessa aktiivisesti viestimään uudistuksista, joilla halutaan kohentaa ulkomaalaisten yritysten asemaa kaupungissa.

Shanghaissa toimivien suomalaisyritysten tulevaisuudennäkymät ovat varsin positiiviset. Niistä iso osa on kooltaan suomalaisittain isoja tai keskisuuria, ne tuntevat markkinansa, jolla ne ovat usein toimineet jo pitkään. Joillain yrityksillä markkinat vetävät jo nyt hyvin, ja jotkut tekivät hyvää tulosta myös koronavuo-

Moni pyrkii kuitenkin vahvistamaan ja monipuolistamaan toimitus- ja alihankintaketjujaan

näkee moni Shanghaissa toimiva suomalaisyritys kaupalliset mahdollisuutensa Kiinassa nyt varsin lupaavina ja töitä tehdään täydellä teholla.

sien aikana. Osalla tilauskirjat täyttyivät etenkin vuoden alussa johtuen korona-vuosien hankintavajeesta. Joillain kasvu on ollut maltillisempaa, koska asiakkaiden investointihalukkuus ja kulutusky-syntä on edelleen varovaista. Vuoden loppua kohden moni yritys odottaa tilanteen entisestään paranevan. Vaikka kaikkien tilanne ei näytä yhtä valoisalta,

Toimintaympäristö ulkomaalaisten yritysten kannalta on edelleen vaikeasti ennakoitava. Ulkomaalaiset yritykset ovat huolissaan kansainvälisen kaupan ja -politiikan kriisiytymisestä. Ulkomaisia yrityksiä huolettavat myös Kiinan hallinnon toimet liittyen kansallisen turvallisuuden korostamiseen. Yritys- ja sektorikohtais-ten riskiarvioiden laatiminen on yrityksille välttämätöntä mutta vaikeaa, koska regulaatioympäristö on muuttuvainen, ja ulkomaalaisten sijoittajien on entistä vaikeampi saada tietoa kiinalaisten yritysten taloustilanteesta.

Shanghain alueella harva ulkomainen yritys harkitsee vetäytymistä Kiinan markkinoilta. Moni pyrkii kuitenkin vahvistamaan ja monipuolistamaan toimitus- ja alihankintaketjujaan. Moni pyrkii myös jakamaan tuotantoa ja jakelua Kiinaa laajemmalle alueelle. Jotkut yritykset lokalisoivat toimintansa Kiinassa, jotkut luoden kokonaan erillisen järjestelmän Kiinan, ja toisen muuta markkinaa varten. Osalle yrityksistä Joint-Venture-kumppanuudet toimivat Kiinassa hyvin. Luotettavien paikallisten yhteistyökumppaneiden merkitys tuntuu ulkomaalaisille yrityksille olevan ratkaiseva.

Shanghaissa ei vielä ole merkkejä uusien suomalaisyritysten rantautumisesta kaupunkiin. Uusille toimijoille on tarjolla monilla aloilla voimakkaasti kilpaillut markkinat, joilla Kiinan kansallisten yritysten asema on vahva. Tuottavaan toimintaan pääsemiseksi yrityksiltä edellytetään mm. markkinatuntemusta, sopeutumiskykyä, paikallisia verkostoja, pitkän tähtäimen perspektiiviä ja puskuria kestää myös epäonnistumisia.

Suomalaisten yritysten tarjonnalle ja osaamiselle on Kiinassa usealla sektorilla potentiaalista kysyntää. Kiina on avautunut, markkina on dynaaminen, ja siihen kohdistuu paljon kiinnostusta. Yritysten harteilla on vaikea päätös siitä, onko nyt oikea aika ottaa riski ja lähteä hakemaan voittoja Kiinan kasvumarkkinasta.

KIINA ON PALANNUT TALOUS- KASVUN URALLE JA TÄMÄ AVAA UUSIA MAHDOLLISUUKSIA YRITYKSILLE

Kiinan äkillinen koronapolitiikan täyskäännös viime vuoden lopulla on kääntänyt maan talouden voimakkaaseen kasvuun. Ensimmäisen vuosikvartaalin talousluvut yllättivät useimmat analyytikot positiivisesti ja Kiinan talouskasvun ennusteita päivitetään yleisesti ylöspäin. Suurin osa tämän hetken arvioista ennustaa Kiinan talouden 2023 BKT kasvun olevan 6–6,5 % haarukassa.

Marko Tiesmäki
Johtaja
Business Finland

Kiinan keskusjohto ohjaa jatkossa tätä kasvua nyt niille alueille, jotka se on määritellyt tärkeiksi maan tulevaisuudelle. Euroopassa keskustelu on keskittynyt Kiinan tavoitteisiin lisätä sen omaa kansallista turvallisuutta.

Tämä ei ole nykyisen 5-vuotissuunnitelman koko kuva. Kiina on nostanut tavoitetasoaan vihreän siirtymän toteuttamisessa, mikä näkyy panostuksina teollisuuden vähähiilisyyteen, kestävään kaupunkikehitykseen ja päästöttömään liikenteeseen. Väestön oletettua nopeampaan vanhenemiseen on etenkin tuoreimpien väestölaskentatulosten jälkeen havahduttu toden teolla.

Team Finlandin avustamana energian tuotannon, jakelun ja varastoinnin alueilla on käynnissä useita projekteja, joissa suomalaiset alan yritykset ovat lupaavasti mukana. Kiertotalousmarkkinoiden odotetaan siirtyvän voimakkaaseen kasvuvaiheeseen lähivuosien aikana. Kiinnostus on voimakasta liittyen terveysteknologiaan ja älykkäisiin terveystalouteihin. Uusien materiaalien käyttö pakkausteollisuudessa, rakennustekniikkamurros siirryttäessä kohti esivalmistavaa tuotantoa ja kestävästä rakentamisesta ovat kaikki haluttuja keskusteluaiheita. Digitalisaation soveltamisessa teollisuudessa Kiina on länsimaita selvästi jäljessä.

Suomalaiset yritykset menestyvät Kiinassa pääosin erittäin hyvin ja suomalaisten yritysten riippuvuus Kiinan markkinoista ei vaikuta olevan erityisen suuri. Suomen viennin rakenne on kuitenkin kapea ja sitä tulisi monipuolistaa.

Team Finland teki Kiinan kauppakamareiden kanssa vuosittaisen yrityskyselyn vuoden alussa ([Team Finland China Company Survey 2023](#)). Lähes 80 % vastanneista ennakoii liikevaihdon, kannattavuuden ja investointien kasvavan Kiinassa tänä vuonna. Silti vain harva – noin 30 % yrityksistä – odottaa Kiina-myyntin olevan yli kolmannekseen yhtiön koko liikevaihdosta. Esimerkiksi Amerikan Etelä-Kiinan kauppakamarin (AMCHAM South China) selvityksen mukaan jopa yli puolet Kiinassa toimivista amerikkalaisista yhtiöistä Kiinassa odottavat tekevänsä yli 30 % koko yhtiön myynnistä täällä.

Tämän samaisen amerikkalaisen tutkimuksen mukaan, noin 30 % Kiinan BKT:sta syntyy ulkomaalaisten yritysten toiminnan kautta. Kiinan ja muun maailman välinen keskinäinen riippuvuus on siis varsin vahvaa.

Team Finland, Työ- ja Elinkeinoministeriö ja Suomen Pankin kehittyvien talouksien tutkimuslaitos (BOFIT) selvittivät viime vuonna suomalaisten menestystä Kiinan markkinoilla pidemmän ajan yli ([Kiinan-kaupan tulevaisuus : Haasteet ja mahdollisuudet](#)). Sen mukaan Kiinan vaikutus yritysten Suomen toimintoihin on viimeisten kymmenen vuoden aikana ollut selkeän positiivinen, mutta viennin rakennetta tulisi pyrkiä laajentamaan.

Kiina tarvitsee ulkomaalaista osaamista ja yrityksiä avuksi selvitäkseen haasteistaan

Kiina tarvitsee ulkomaalaista osaamista ja yrityksiä avuksi selvitäkseen haasteistaan. Business Finlandin arvion mukaan Suomesta löytyy yli 250 sellaista yritystä, jotka eivät ole Kiinan markkinoilla, mutta joilla on kilpailukykyisiä palveluja ja tuotteita juuri niille alueille, joihin Kiina jatkossa investoi. Suomen tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että nämä yritykset ymmärtävät ja tiedostavat Kiinan markkinoiden mahdollisuudet.

Kiinassa toiminnan haasteet ovat viime aikoina kasvaneet ja markkinoilla menestytminen vaatii huolellista suunnittelua ja pitkäjänteisyyttä.

Suomalaiset yritykset ovat kaikkien tutkimusten mukaan suurelta osin varsin sioutuneita Kiinan markkinaan jatkossakin. Korona-ajan jälkeen kiinnostus Kiinaan kasvaa myös niiden osalta, jotka eivät ole kolmeen vuoteen Kiinaan päässeet tutustumaan. Team Finland toukokuun Shandong provinssiin järjestämä neljän päivän vienninedistämismatka houkutteli mukaan ennätysmäärän suomalaisia

yrittäjiä. Tätä työtä Team Finland tulee jatkamaan, samalla kuitenkin muistuttaen tulijoita markkinan haasteista. Kiina ei ole koskaan ollut markkinoiden helpoimmasta päästä, eikä se suunta, mihin nykyhallinto maata ohjaa geopolittisine haasteineen helpota tänne tuloa. Tarvitaan teollisuuskohtaista sektorianalyysiä, skenaariovaihtoehtoihin perustuvaa riskianalyysiä ja oikeaa yhteistyökumppanien valintaa.

Kaikessa tässä Team Finland on tukena Kiinassa. Tarjoamme suomalaisille yrityksille lähes kahdenkymmenen Kiina-asiantuntijan palvelut ja paikalliset verkostot. Business Finland'in perustama FinChi-yrittäjäpuisto Shanghaissa on viimeisten vajaan kahdenkymmenen vuoden aikana auttanut yli 150 suomalaista yritystä pääsemään alkuun Kiinassa. Onko oma yrityksesi seuraava?

KATSAUS KIINAN LIIKETOIMINTAYMPÄRISTÖÖN

Kiina tunnetaan taloudellisesta dynaamisuudestaan, joka on osoittanut huomattavaa kasvua ja muutosta viime vuosikymmeninä. Se on toiseksi suurin talous maailmassa, ja joillakin aloilla Kiina on jo globaali johtaja. Kiinalaisen liiketoimintaympäristön muodostaa ainutlaatuinen sekoitus perinteistä kulttuuria, politiikan uudistamista ja teknologista innovaatiota. Ymmärrys näistä tekijöistä on keskeistä yrityksille, jotka pyrkivät hyödyntämään tätä kannattavaa markkinaa.

Vuonna 2023 Kiinan talous näyttäisi säilyvän vahvana, vahvan kotimaisen kulutuksen, vankan palvelusektorin ja teknologiavetoisten teollisuudenalojen kasvun ansiosta. Kiinan BKT jatkaa kasvuaan huolimatta COVID-19-pandemian ja Yhdysvaltain kanssa käydyin kauppasodan vaikutuksista. Kiinan BKT on arvioitu kasvavan noin 5,5 % vuonna 2023, mikä on hienoinen hidastuminen verrattuna aiempiin vuosiin, mutta silti vaikuttavaa globaaleilla standardeilla.

Timo Helosuo,
Puheenjohtaja
Suomi-Kiina
Kauppayhdistys;
CEO, Kolster

**Kiinan nopea
teknologinen kehitys
on keskeinen osa
sen liiketoiminta-
ympäristöä**

Kiinan nopea teknologinen kehitys on keskeinen osa sen liiketoimintaympäristöä. Kiina on eturintamassa teknologioissa, kuten tekoälyssä, robotiikassa, 5G:ssä ja kvanttietokoneissa. Kiina on johtava esimerkiksi sähköisen kaupan käynnin alalla, jossa on suurin online-ostosten käyttöaste maailmanlaajuisesti.

Vaikka Kiinan markkinoilla on merkittäviä mahdollisuuksia, yritysten on navigoitava myös huomattavien sääntelyhaasteiden läpi. Kiinalla on ainutlaatuinen poliittinen ja oikeudellinen järjestelmä, joka vaikuttaa merkittävästi sen liiketoimintaympäristöön. Tästäkin suomalaiset yritykset ovat selvinneet. Kiitos kuuluu myös tuelle jota saadaan esim. Suomi-Kiina kauppayhdistyksen jäseniltä, Business Finlandin

asiantuntijoilta sekä paikallisista FinnCham verkostoista, joita on suurimmissa kaupungeissa.

Kiinan demografiset ja sosioekonomiset muutokset luovat uusia markkinatrendejä. Kasvava keskiluokka, jonka käytettävissä olevat tulot kasvavat, vaatii parempia tuotteita, kokemuksia ja palveluita. Tämä pätee erityisesti sellaisiin sektoreihin kuin luksustavarat, terveydenhuolto ja koulutus. Näissä meillä suomalaisilla on paljon annettavaa.

Valtava kuluttajamarkkina, innovaation kiihtyvä tahti ja hallituksen yritysmyönteiset poliittiset ratkaisut tarjoavat hyviä mahdollisuuksia kaiken kokoisille yrityksille Kiinassa. Kuitenkin monimutkainen sääntely-ympäristö, voimakas paikallinen kilpailu ja kulttuurierot aiheuttavat merkittäviä haasteita suomalaiseen markkinaan verrattuna.

Taloudellinen kehitys

- 1.** Kauppa & teollisuustuotanto: Kauppa kasvoi merkittävästi COVID-19-rajoitusten vuoksi verrattuna viime vuoteen, myynti kasvoi 18 % viime vuodesta. Erityisesti ravintolat näkivät myynnin kasvun (+44 % viime vuodesta).
- 2.** Kiinteistösektori: Vuonna 2020 asetetut velkarajoitukset kiinteistösektorille on suurelta osin hylätty, ja pankkeja kannustetaan tukemaan lainanantoa sektorille.
- 3.** Pankkisektori: Pankkilainojen myöntäminen on hieman nopeutunut viime vuodesta ja kasvoi yli 12 % huhtikuussa verrattuna edelliseen vuoteen.
- 4.** Kotimainen & ulkomainen turismi: Toukokuun juhlapyhäviikon aikana kotimaisten turistien määrä ja matkailutulo ylittivät huomattavasti pandemian edeltävän tason.
- 5.** Taloudelliset ennusteet: Useat ennustelaitokset ovat nostaneet Kiinan kasvuennusteitaan kuluvan vuoden osalta.

Kiina on siis edelleen hyvä kasvumarkkina oikein annosteltuna. Suomalaiset yritykset, jotka ovat menneet Kiinaan, jatkavat siellä ja nyt pandemian jälkeen ovat avautumassa myös uusille tulokkaille.

KIINA-TIETOA JA MARKKINAMAHDOLLISUUKSIA YRITYSVERKOSTOISTA

TEAM FINLAND KIINA

Suomi tarjoaa Kiinassa yrityksille julkisia Team Finland -palveluita, joista vastaavat suurlähetystö (Peking), kaksi pääkonsulaattia (Shanghai ja Hongkong) sekä Business Finlandin Kiinan edustajat (lähes 30 henkilöä) ja FinChi Innovation Center (Shanghai). Näiden tavoitteena on edistää Suomen ja suomalaisten yritysten asiaa maailmalla.

FINNCHAM KIINA

Kiinassa toimii neljä yksityistä yritysverkostoa, jotka ovat Keskuskauppakamarin Finncham-verkostossa mukana. Toiminnan ytimen muodostaa teemakohtaiset verkottumistapahtumat sekä vuorovaikutus kiinalaisten kumppanien kanssa:

- FinnCham Hong Kong
- FinnCham Beijing
- FinnCham Shanghai
- FinnCham Guangdong

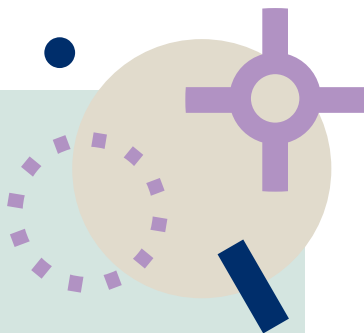
SUOMI-KIINA KAUPPAYHDISTYS

Vuodesta 1985 toiminut yhdistys jakaa tietoa Kiinan markkinoista ja kauppaan liittyvän lainsäädännön kehityksestä. Yhdistyksen tilaisuuksissa asiantuntijat välittävät ajankohtaista tietoa Kiinan tapahtumista ja kehityssuunnista. Tilaisuudet ovat myös erinomainen kanava uusien kontaktien solmimiseen, kokemusten vaihtamiseen ja tätä kautta Kiina-tiedon lisäämiseen. Henkilösuhteet ja suhdeverkostot (guanxi) ovatkin oleellisen tärkeitä Kiinan kaupassa.

Suomi-Kiina kauppayhdistyksen hallituksen puheenjohtajana toimii Timo Helosuo, Kolster Oy ja pääsihteerinä Ville Vuorensola, Keskuskauppakamari.

Verkottuminen kauppayhdistyksessä tai Finnchamien avulla tarjoaa ajantasaista tietoa Kiinan markkinoista, avaa ovia bisneskontaktien, mutta myös päättäjien luo, joka on Kiinassa tärkeää.

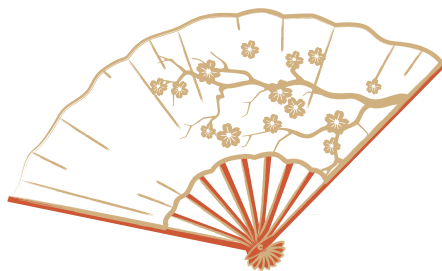
Suhteita on luotava ja kehitettävä pitkäjänteisesti.

Lisätietoja:

Ville Vuorensola
Asiantuntija, kansainväliset asiat
Keskuskauppakamari
ville.vuorensola@chamber.fi

Linkki kauppayhdistysten sivuille: www.kauppayhdistys.fi

KESKUS- KAUPPAKAMARI

Keskuskauppakamari, World Trade Center Helsinki,
PL 1000, Aleksanterinkatu 17, 00100 Helsinki | puh. 09 4242 6200
keskuskauppakamari@chamber.fi | @K3FIN
[kauppakamari.fi](https://www.chamber.fi/keskuskauppakamari)